

Introduction to Fiscal and Monetary Policy

โดย
อาจารย์วีระศักดิ์ เครือเทพ
วันอังคารที่ 21 ธันวาคม 2547

1

นโยบายการคลัง

- ความหมาย กฎหมาย (2541; 282) แผนการจัดเก็บภาษีอากร การใช้จ่ายของรัฐบาล ตลอดจนการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาล เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ
- จากความหมายข้างต้น มีองค์ประกอบที่ต้องทำความเข้าใจดังนี้
 - บทบาทของภาครัฐในทางเศรษฐกิจ
 - เป้าหมายทางเศรษฐกิจ
 - เครื่องมือทางการคลัง: ภาษี การใช้จ่าย การก่อหนี้สาธารณะ และเงินคงคลัง

3

เอกสารที่ต้องอ่าน

- กฎหมาย ดติรังสรรค์สุข (2541) เศรษฐศาสตร์มหภาคเบื้องต้น บทที่ 9 เรื่องนโยบายการคลัง และบทที่ 10 เรื่องนโยบายการเงิน

2

1. ภาษีของรัฐบาล (Taxation)

- การจำแนกประเภท (ทางตรง, ทางอ้อม)
- ฐานภาษี (รายได้, รายจ่าย, ทรัพย์สิน)
- อัตราภาษี (ก้าวหน้า, คงที่, ถดถอย)

4

2. การใช้จ่ายของรัฐบาล (Government Expenditure)

- งบประมาณ: รายจ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการของภาครัฐ
 - งบประมาณขาดดุล (Deficit Budget)
 - งบประมาณเกินดุล (Surplus Budget)
 - งบประมาณสมดุล (Balanced Budget)
- เงินโอน/เงินอุดหนุน (Transfer)
 - เงินที่รัฐบาลจ่ายตรงให้กับประชาชนหรือองค์กรประชาชนที่ได้รับความเดือนร้อนหรือเป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคม เช่น เงินช่วยเหลือเพื่อกำยั้งชีพผู้สูงอายุและผู้พิการ (ปัจจุบัน รัฐบาลจ่ายให้เดือนละ 300 บาท/คน) เป็นต้น

5

4. เงินคงคลัง (Treasure Cash Balance)

- เงินสดสำรองในกระเป๋าของรัฐบาล
- ปริมาณเงินคงคลังจะมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา

7

3. การก่อหนี้สาธารณะ (Public Debt)

- การกู้เงินภายในประเทศ
 - การขายพันธบัตรรัฐบาล (Government Bond)
 - การกู้เงินจากธนาคารแห่งประเทศไทย
 - การกู้เงินจากสถาบันการเงินของรัฐ เช่น ธ.กรุงไทย, ออมสิน, ธกส. ฯลฯ
- การกู้เงินจากต่างประเทศ
 - สถาบัน/กองทุนการเงินระหว่างประเทศ เช่น IMF, IBRD, ADB ฯลฯ
 - รัฐบาลต่างประเทศ
 - ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ

6

ลักษณะของการดำเนินนโยบายการคลัง

- นโยบายการคลังแบบขยายตัว (Expansionary) (เพิ่ม G และ/หรือ ลด T)
- นโยบายการคลังแบบหดตัว (Contractionary) (ลด G และ/หรือ เพิ่ม T)
- นโยบายการคลังแบบสมดุล (Neutral) ($G = T$)

หมายเหตุ นโยบายการคลังแบบสมดุลมีผลเป็นนโยบายการคลังแบบขยายตัวอย่างอ่อน

8

การทำงานของนโยบายการคลัง

- นโยบายการคลังแบบตั้งใจ (Discretionary Fiscal Policy)
 - การปรับเปลี่ยนระดับ G, T, ก่อหนี้สาธารณะ หรือนำเงินคลังมาใช้เพื่อ การบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจมหภาคที่ต้องการ ทั้งนี้โดยผ่าน กระบวนการทางนิติบัญญัติและการบริหาร
- นโยบายการคลังแบบไม่ตั้งใจ (Nondiscretionary Fiscal Policy)
 - การป้องกันมิให้ระบบเศรษฐกิจเกิดความผันผวนจากการเปลี่ยนแปลงของ ระดับอุปสงค์รวมที่เร็วเกินไปโดยการใช้อัตราภาษีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ อัตโนมัติ (Built-in Stabilizer/Automatic Stabilizer) และมีต้องดำเนินการ ปรับเปลี่ยนนโยบายหรือกฎหมายใดๆ
 - ตัวอย่างเช่น การออกแบบโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแบบ ก้าวหน้า และการใช้ระบบเงินโอน/การจัดสวัสดิการ เช่น ระบบประกันการว่างงาน ฯลฯ เป็นต้น

9

จุดแข็งและจุดอ่อนของนโยบายการคลังแบบไม่ตั้งใจ

- จุดแข็ง
 - ช่วยรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้รวดเร็วโดยมีต้องมีการกำหนด มาตรการทางการคลังใหม่ทุกครั้งที่มีปัญหา
- จุดอ่อน
 - ไม่สามารถแก้ไขปัญหาภาวะเศรษฐกิจได้แท้จริง เป็นเพียงการบรรเทา ความรุนแรงของภาวะเศรษฐกิจผันผวนเท่านั้น
 - นโยบายการคลังแบบไม่ตั้งใจอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น ภาษีทำให้เกิด Distorted Behavior เงินโอนอาจทำให้เกิด Welfare Dependency เป็นต้น
 - นโยบายนี้อาจไม่สามารถช่วยกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

11

จุดแข็งและจุดอ่อนของนโยบายการคลังแบบตั้งใจ

- จุดแข็ง
 - หากระบบเศรษฐกิจมีความผันผวนมากเกินคาดการณ์ และเป็นเวลานาน การกำหนดนโยบายการคลังแบบตั้งใจย่อมมีประสิทธิผลมากกว่า
- จุดอ่อน
 - การกำหนดนโยบายแต่ละด้านต้องผ่านกระบวนการทางกฎหมาย จึงต้อง ใช้เวลาก่อนที่ผลของนโยบายจะเกิดขึ้น(Time lag)
 - เมื่อกำหนดนโยบายขึ้นแล้ว จะมีความยุ่งยาก/ไม่คล่องตัวในการยกเลิก นโยบาย (Problem of Reversibility)
 - มีความยากลำบากในการคาดคะเนถึงผลที่เกิดขึ้น
 - ข้อจำกัดทางการเมืองส่งผลให้การกำหนดนโยบายยุ่งยากและใช้เวลา

10

นโยบายการเงิน

- พัฒนาการของระบบเศรษฐกิจและเงิน
 - ระบบการแลกเปลี่ยนสิ่งของต่อสิ่งของ (Barter system)
 - ความไม่สะดวกในการขนย้าย
 - ขาดหน่วยกลางในการวัดมูลค่า
 - ขาดความต้องการสินค้าที่ตรงกันในเวลาเดียวกัน
 - สินค้าบางประเภทไม่สามารถสะสมมูลค่าได้ (เสื่อมสลาย)
 - ระบบเศรษฐกิจที่ใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน
 - หน้าที่ของเงิน
 - คุณลักษณะและประเภทของเงิน
 - ความหมายของปริมาณเงิน
- ตลาดการเงิน: ตลาดเงิน ตลาดทุน
- เครื่องมือนโยบายการเงิน

12

ตลาดการเงิน (Financial Market)

- ความหมาย กฎหมาย (2541; 331) หมายถึงแหล่งเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- องค์ประกอบ
 - ตลาดเงิน (Money Market)
 - ตลาดทุน (Capital Market)

13

ตลาดเงิน VS ตลาดทุน (ต่อ)

5. ผลตอบแทนของตลาดเงินคือดอกเบี้ย ส่วนในตลาดทุนคือผลตอบแทน/เงินปันผล/ผลกำไร
6. ตลาดเงินมีสภาพคล่องสูงกว่าตลาดทุน การเบิกถอนเงินสามารถกระทำได้ทันที ในขณะที่การลงทุนมีกำหนดระยะเวลาไถ่ถอนการลงทุน
7. ตลาดเงินมีความเสี่ยงต่ำกว่าตลาดทุน

15

ตลาดเงิน VS ตลาดทุน

1. ระยะเวลาในการกู้ยืม: ตลาดเงินเน้นระยะสั้น (< 1 ปี) ตลาดทุนเน้นระยะยาว (> 1 ปี)
2. เครื่องมือตลาดเงินได้แก่ หลักทรัพย์ระยะสั้น เช่น ตั๋วสัญญาใช้เงิน (P/N) ตั๋วแลกเงิน ตั๋วเงินคลัง เอกสารการค้า (L/C) ฯลฯ ส่วนเครื่องมือของตลาดทุนได้แก่ หุ้นกู้ ตั๋วสารพัดประโยชน์ ฯลฯ เป็นต้น
3. สถาบันในตลาดเงินได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารกลาง บริษัทเงินทุน ฯลฯ ส่วนสถาบันในตลาดทุนได้แก่ ตลาดหลักทรัพย์ บริษัทประกันภัย บริษัทหลักทรัพย์ กองทุนต่างๆ
4. วัตถุประสงค์การกู้ยืมของตลาดเงินเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในกิจการต่างๆ ส่วนตลาดทุนจะเป็นการระดมทุนเพื่อการลงทุนของกิจการ

14

สถาบันในตลาดเงิน

- ธนาคารพาณิชย์
- สถาบันการเงินที่มีใช้ธนาคาร
- ธนาคารกลาง
 - ออกพันธบัตร
 - เป็นนายธนาคารของรัฐบาล
 - เป็นนายธนาคารของธนาคารพาณิชย์
 - กำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน
 - ควบคุมการปรัวรรตเงินตรา
 - ควบคุมและจัดการปริมาณเงิน

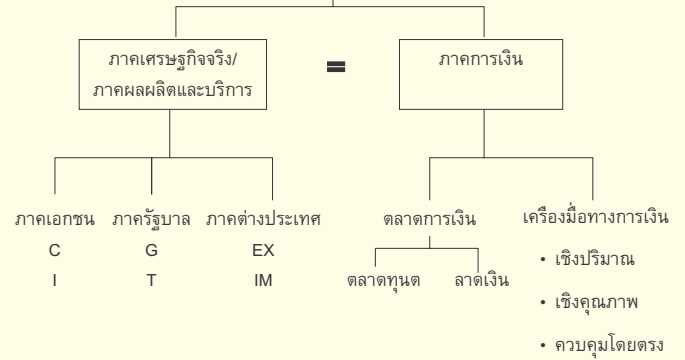
16

เครื่องมือของนโยบายการเงิน

- การควบคุมเชิงปริมาณ
 - อัตราดอกเบี้ยระหว่างธนาคาร (Interbank Rate)
 - อัตราปรับช่วงซื้อลดตั๋วเงิน (Rediscount Rate)
 - อัตราเงินสดสำรองตามกฎหมาย (Legal Cash Reserve Ratio)
 - การซื้อขายหลักทรัพย์/พันธบัตรธนาคารกลางในตลาด (Open Market Operation)
- การควบคุมเชิงคุณภาพ
 - การควบคุมเครดิตเพื่อการบริโภค
 - การควบคุมเครดิตในการซื้อขายหลักทรัพย์
 - การชักนำธนาคารพาณิชย์ให้ปฏิบัติตาม (Moral Suasion)
- การควบคุมโดยตรง

17

ระบบเศรษฐกิจ

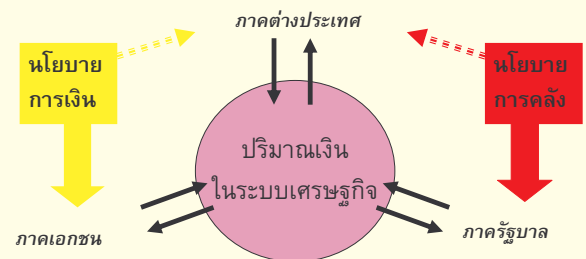
ลักษณะของการดำเนินนโยบายการเงิน

- นโยบายการเงินแบบขยายตัว (Expansionary) (เพิ่ม MS)
- นโยบายการเงินแบบหดตัว (Contractionary) (ลด MS)

18

ทฤษฎีลูกโป่ง (ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์)

- ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจมี 3 ส่วน เปรียบเสมือนลูกโป่งมีลูกสูบ 3 ลูกสูบ

20

คำถาม??